Η αίρεσις, το σχίσμα και η ενδεικνυομένη προς τους αιρετικούς και σχισματικούς ποιμαντική στάσις (Αρχιμανδρίτης Γεώργιος Καψάνης, Καθηγούμενος της Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου, Αγίου Όρους)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 18 Ιουλίου, 2008

Η παράδοσις της Εκκλησίας, ως αποτυπούται εις τους ι. Κανόνας, κατενόησε πάντοτε την αίρεσιν και το σχίσμα ως φρικτά και αποτρόπαια μέσα, δι' ων ο εχθρός της σωτηρίας επιχειρεί «μερίζειν το του Χριστού σώμα» δια να ματαιώση την σωτηρίαν του ανθρώπου.[01]

Οι Πατέρες της Εκκλησίας, επόμενοι τη διδασκαλία της Καινής Διαθήκης και ιδία του Απ. Παύλου και του Ευαγγελιστού Ιωάννου, οι οποίοι καταδικάζουν την αίρεσιν μετά σφοδρότητος, ουδεμίαν εδέχοντο συμφιλίωσιν ή συνύπαρξιν με την αίρεσιν, αρνούμενοι να ίδουν αυτήν υπό το πρίσμα του σχετικισμού και σκεπτικισμού, ως ατυχή αλλά πάντως ευγενή και νόμιμον προσπάθειαν ερμηνείας της χριστιανικής αληθείας. Ούτως οι επιμένοντες τη αιρέσει αιρετικοί θεωρούνται από τους αγίους Πατέρας ως «ακάθαρτοι», «αντίπαλοι Χριστού», «ιερόσυλοι και αμαρτωλοί», «αντικείμενοι (τω Χριστώ) τουτ' έστι πολέμιοι και αντίχριστοι», «ους ο Κύριος πολεμίους και αντιπάλους λέγει εν τοις Ευαγγελίοις» (Κανών Καρχηδ.), «νεκροί» (Αγ. Αθαν. λθ' εορτ. επιστ.), «εχθροί της αληθείας» (α' ΣΤ'). Η αίρεσις δε χαρακτηρίζεται ως «πλάνη» και «φαυλότης» φέρουσα τον όλεθρον (νζ' Καρθαγ.), ως «στρεβλότης» (Κανών Καρχηδ.), ως «ελεεινή πλάνη» εις την οποίαν «κατεδέθησαν» οι αιρετικοί (ξστ' Καρθαγ.), ως «μεμιασμένη κοινωνία» (ξθ' Καρθαγ.), ως «ρίζα πικρίας άνω φύουσα», ήτις «μίασμα γέγονε τη καθολική Εκκλησία, η των χριστιανοκατηγόρων αίρεσις» (ιστ' Ζ').

Η αίρεσις «εγκαταλείπουσα» αμέσως ή εμμέσως «τον Κύριον ημών Ιησούν Χριστόν τον Υιόν του Θεού» καταντά «κεκρυμμένη ειδωλολατρεία» (λε' Λαοδ.) και αθεΐα («τους της ασεβείας προς εν εκπεπτωκότας απωλείας και αθεότητος βάραθρον») και δι' αυτό ο ακολουθών αυτούς «του χριστιανικού καταλόγου, ως αλλότριος εξωθείσθω και εκπιπτέτω» (α' ΣΤ').

Πράγματι ο ακολουθών την αίρεσιν δεν έχει δυνατότητα κατά Χριστόν τελειώσεως

και σωτηρίας εφ' όσον «της εκκλησιαστικής ενώσεως» (ξθ' Καρθαγ.) ή «εκ της του Κυριακού σώματος ενώσεως ανησυχάστω διχονοία» αποσχίζεται (ξστ' Καρθ.), δια να μεταβή εκεί «όπου εκκλησία ουκ έστιν» (Κανών Καρχηδ.), τω της «αποστασίας συνεδρίω». Οι αιρετικοί υπάρχουν «πάσης εκκλησιαστικής κοινωνίας εκβεβλημένοι και ανενέργητοι» (α΄Γ') τελούντες υπό την κυριαρχίαν του διαβόλου× «δώσει αυτοίς ο Θεός μετάνοιαν προς το επιγνώναι την αλήθειαν, και ίνα ανασφήλωσιν οι εκ των του διαβόλου βρόχων αιχμαλωτισθέντες αυτώ εις το αυτού θέλημα» (ξστ' Καρθαγ.).[02]

Η αυστηρά αύτη στάσις των αγίων Πατέρων είναι συνέπεια της Εκκλησιολογίας αυτών. Εφ' όσον μία μόνον Εκκλησία υπάρχει (εν σώμα μόνον αντιστοιχεί εις την μίαν κεφαλήν), είναι φυσικόν, ότι οι αποκόπτοντες εαυτούς δια της αιρέσεως ή του σχίσματος από της Μιας Εκκλησίας παύουν να είναι μέλη του Σώματος του Χριστού και να έχουν το Άγιον Πνεύμα. Ο «οίκος αυτών αφίεται έρημος» και εκπίπτει εις «εκκλησίαν πονηρευομένων» (Νικηφ. Ομολ. Επιστ. γ').

Εντεύθεν και τα μυστήρια των αιρετικών θεωρούνται ως άκυρα, καθ' όσον οι αιρετικοί στερούνται του Αγίου Πνεύματος. Παρά τοις αιρετικοίς δεν υφίσταται καν αληθές βάπτισμα ή χρίσμα («ασφαλώς κρατούμεν, μηδένα βαπτίζεσθαι δύνασθαι έξω της καθολικής εκκλησίας× ενός όντος βαπτίσματος, και εν μόνη τη καθολική εκκλησία υπάρχοντος× ... όθεν ου δύναται χρίσμα το παράπαν παρά τοις αιρετικοίς είναι»). Ο λόγος είναι προφανής× «παρά δε τοις αιρετικοίς, όπου εκκλησία ούκ έστιν, αδύνατον αμαρτημάτων άφεσιν λαβείν» και «ου γαρ δύναται εν μέρει υπερισχύειν× ει ηδυνήθη βαπτίσαι, ίσχυσε και Άγιον Πνεύμα δούναι× ει ουκ ηδυνήθη, ότι έξω ων, Πνεύμα άγιον ουκ έχει, ου δύναται τον ερχόμενον βαπτίσαι, ενός όντος του βαπτίσματος και ενός όντος του αγίου Πνεύματος, και μιας εκκλησίας υπό Χριστού του Κυρίου ημών, επάνω Πέτρου του Αποστόλου αρχήθεν λέγοντος, της ενότητος τεθεμελιωμένης× και δια τούτο τα υπ' αυτών γινόμενα ψεύδη και κενά υπάρχοντα, πάντα εστίν αδόκιμα» (Κανών Καρχηδ.).[03] Ο Κανών ούτος δεν αποτελεί τι το καινοφανές εις την Εκκλησίαν. Είναι απήχησις της Εκκλησιολογίας του Απ. Παύλου× «εν σώμα και εν Πνεύμα, καθώς και εκλήθητε εν μια ελπίδι της κλήσεως υμών× εις Κύριος, μια πίστις, εν βάπτισμα» (Εφ. δ' 4-5). Πάσα άλλη θεώρησις των αιρέσεων θα ανέτρεπε την εκκλησιολογικήν αυτήν βάσιν.

Προς τους Πατέρες της Καρχηδόνος συμφωνούν και ο μστ' των Αγ. Αποστόλων («Επίσκοπον, ή πρεσβύτερον, αιρετικών δεξαμένους βάπτισμα, ή θυσίαν, καθαιρείσθαι προστάττομεν. Τις γαρ συμφώνησις Χριστώ προς Βελίαρ; ή τις μερίς πιστώ μετά απίστου»), ο μζ' των Αγ. Αποστόλων («Επίσκοπος ή πρεσβύτερος.....τον μεμολυσμένον, δηλ. βαπτισθέντα, παρά των ασεβών εάν μη βαπτίση καθαιρείσθω, ως γελών τον σταυρόν, και τον του Κυρίου θάνατον και μη διακρίνων ιερέας ψευδοϊερέων»).[04]

Κατά τον νζ’ μάλιστα της Καρθαγένης τα μυστήρια των αιρετικών συντελούν εις την καταδίκην αυτών× «εν η (τη μια εκκλησία) πάντα τα αγιάσματα σωτηριωδώς αιώνια και ζωτικά περιλαμβάνονται άτινα τοις επιμένουσιν εν τη αιρέσει, μεγάλην της καταδίκης την τιμωρίαν πορίζουσιν, ίνα, όπερ ην αυτοίς εν τη αληθεία προς την αιώνιον ζωήν ακολουθητέον φωτεινότερον, τούτο γένηται αυτοίς εν τη πλάνη σκοτεινότερον και πλέον καταδεδικασμένον× όπερ τινές έφυγον, και της εκκλησίας της καθολικής μητρός τα ευθύτατα επιγνόντες, πάντα εκείνα τα άγια μυστήρια φίλτρω της αληθείας επίστευσαν και υπεδέξαντο».

Το γεγονός ότι ωρισμένων αιρετικών και σχισματικών το βάπτισμα θεωρείται έγκυρον μετά την προσέλευσίν των εις την Ορθοδοξίαν (βλ. 7ε’ της ΣΤ’ και ζ’ της Β’) δεν σημαίνει ότι και **καθ’ εαυτά** το βάπτισμα ή τα μυστήρια των αιρετικών, θεωρούνται έγκυρα[05] κατ’ ακρίβειαν ή ακόμη και κατ’ οικονομίαν.[06]

Όχι μόνον οι αιρετικοί, αλλά και οι σχισματικοί στερούνται της Χάριτος του Αγίου Πνεύματος: «Διότι η μεν αρχή του χωρισμού δια σχίσματος γέγονεν× οι δε της Εκκλησίας αποστάντες, ουκ έτι έσχον την χάριν του Αγίου Πνεύματος εφ’ εαυτούς× επέλιπε γαρ η μετάδοσις τω διακοπήναι την ακολουθίαν. Οι μεν γαρ πρώτοι αναχωρήσαντες παρά των πατέρων έσχον της χειροτονίας, και δια της επιθέσεως των χειρών αυτών, είχον το χάρισμα το πνευματικόν× οι δε απορραγέντες, λαϊκοί γενόμενοι, ούτε του βαπτίζειν, ούτε του χειροτονείν είχον (την) εξουσίαν× ούτε ηδύναντο χάριν Πνεύματος αγίου ετέροις παρέχειν, οις αυτοί εκπεπτώκασι× διό ως παρά λαϊκών βαπτιζομένους τους παρ’ αυτών, εκέλευσαν ερχομένους επί την εκκλησίαν, τω αληθινώ βαπτίσματι τω της εκκλησίας αποκαθαιρέσθαι.....» (α’ Μ. Βασιλ.).[07]

Παρά την διάκρισιν αιρέσεως και σχίσματος, εις την συνείδησιν της Εκκλησίας αμφότερα θεωρούνται ως χωρίζοντα τον άνθρωπον από του σώματος του Χριστού.[08] «Αιρετικούς δε λέγομεν, τους τε πάλαι της εκκλησίας αποκηρυχθέντας, και τους μετά ταύτα αφ’ ημών αναθεματισθέντας× προς δε τούτοις, και τους την πίστιν μεν την υγιά προσποιουμένους ομολογείν, αποσχίσαντας δε, και αντισυνάγοντας τοις κανονικοίς ημών επισκόποις....» (στ’ της Β’). Ο τολμών «ιδιάζειν» θεωρείται «αλλότριος της εκκλησίας, ως ου μόνον εαυτώ αμαρτίας επισωρεύοντα, αλλά πολλοίς διαφθοράς και διαστροφής γινόμενον αίτιον...» (α’ Αντιοχ.).

Αίτιον της δημιουργίας των σχισμάτων είναι η υπερηφάνεια και φυσίωσις, ήτις οδηγεί εις την διάσπασιν της Εκκλησίας και την «κεχωρισμένως» προσφορά των αγίων εις ανορθούμενα έτερα θυσιαστήρια «κατά της εκκλησιαστικής πίστεως και καταστάσεως».[09]

Εφ’ όσον ο αιρετικός στερείται της χάριτος, δεν είναι δυνατόν να διατηρή την

ιδιότητα του μέλους της Εκκλησίας. Το ανάθεμα δεν αποκόπτει αυτόν της Εκκλησίας αλλ' εξαγγέλλει εις το πλήρωμα της Εκκλησίας την απ' αυτού του αιρετικού πραγματοποιηθείσαν αυτο-αποκοπήν δια της εκπτώσεώς του από της ορθής πίστεως προς σωτηρίαν και αυτού και των λοιπών μελών της Εκκλησίας.

Ομοίως και ο χωρισθείς από της καθολικής Εκκλησίας σχισματικός, στερούμενος της θείας Χάριτος, κληρικός μεν ως καθαιρείται, λαϊκός δε αφορίζεται.[10] Τα εκκλησιαστικά επιτίμια και εις την περίπτωσιν του σχισματικού αναγνωρίζουν την κατάστασιν, εις ην ούτος δια του σχίσματος αυτοβούλως εισήλθεν. Ως χαρακτηριστικώς λέγει ο ε' Αντιοχ.: «Ει τις πρεσβύτερος, ή διάκονος καταφρονήσας του ιδίου επισκόπου, **αφώρισεν εαυτόν της εκκλησίας** και ιδία συνήγαγε, και θυσιαστήριον έστησε, και του επισκόπου προσκαλεσαμένου απειθείη, και μη βούλοιτο αυτώ πείθεσθαι, μηδέ υπακούειν και πρώτον και δεύτερον καλούντι, τούτον καθαιρείσθαι παντελώς και μηκέτι θεραπείας τυγχάνειν, μηδέ δύνασθαι λαμβάνειν την εαυτού τιμήν. Ει δε παραμένοι θορυβών και αναστατών την εκκλησίαν δια της έξωθεν εξουσίας ως στασιώδη αυτόν επιστρέφεσθαι».

Ο Κανών ούτος υποδεικνύει την μέθοδον προς επιστροφήν των σχισματικών. Προηγείται η από του επισκόπου πρώτη και δευτέρα πρόσκλησις και κατ' ιδίαν νουθεσία, ακολουθεί η επιβολή της καθαιρέσεως, ως αναπόφευκτος, ως και ο μετ' αυτήν, εις περίπτωσιν συνεχίσεως του σκανδάλου, ακόμη και δια της κοσμικής εξουσίας σωφρονισμός του αμαρτάνοντος. Η επιστράτευσις της κοσμικής εξουσίας δεν σημαίνει έλλειψιν αγάπης, εφ' όσον δι' αυτής ο σκανδαλίζων το πλήρωμα της Εκκλησίας είναι δυνατόν να περιορισθή και αναχαιτισθή και προς ίδιον αυτού σωφρονισμόν.

Η προς τους αιρετικούς ιδία στάσις των ποιμένων της Εκκλησίας δέον να είναι τοιαύτη, ώστε να μη αμβλύνη παρά ταις συνειδήσεσι των μελών της Εκκλησίας, ή και αυτών των ιδίων των αιρετικών την έννοιαν της αιρέσεως, ως όλως ασυμβιβάστου προς την Αλήθειαν της Εκκλησίας και ως προξένου ψυχικής απωλείας. **Η αίρεσις είναι όλως αντίθετος της Ορθοδοξίας.** Είναι χαρακτηριστικόν ότι ο όρος «Ορθοδοξία» και «Ορθόδοξος» χρησιμοποιείται ουχί σπανίως υπό των Πατέρων (α΄ Γ΄, γ΄ Γ΄ , ζ΄ Β΄ ,7 ε΄ ΣΤ΄, β΄Θεοφ.) εν αντιδιαστολή προς την ετεροδοξίαν, κακοδοξίαν και αίρεσιν. Ουδεμία κοινωνία δύναται να υπάρξη μεταξύ Χριστού και Βελίαρ, τραπέζης Θεού και τραπέζης ειδώλων. Η αυστηρά αύτη στάσις λαμβάνεται δια λόγους εκκλησιολογικής συνέπειας (μία μόνον αλήθεια, εις Χριστός και μία Εκκλησία υπάρχει) και δια λόγους ποιμαντικούς-παιδαγωγικούς.

Εάν οι ποιμένες της Εκκλησίας υιοθετήσουν μίαν συγκρητιστικήν στάσιν έναντι της αιρέσεως, το μεν ποίμνιον θα απωλέση την ομολογιακήν του ευαισθησίαν και ευκόλως θα υποπέση εις την αίρεσιν, οι δε αιρετικοί θα σχηματίζουν την εντύπωσιν ότι δεν απέχουν της Αληθείας και συνεπώς δεν χρειάζεται να μετανοήσουν. Εντεύθεν

η λίαν αυστηρά στάσις την οποίαν επιτάσσουν οι ι. Κανόνες έναντι των αιρετικών είναι εις το βάθος **φιλάνθρωπος** στάσις, τούτο μεν διότι προφυλάσσει το ποίμνιον από την λύμην της αιρέσεως, τούτο δε διότι δίδει νύξεις εις τας συνειδήσεις των αιρετικών προς επιστροφήν αυτών.

Την υπό την αυστηρότητα κρυπτομένην φιλανθρωπίαν των Πατέρων διαπιστούμεν και εις την διάκρισιν την οποίαν ποιούνται μεταξύ αιρέσεως, ην αποστρέφονται και αιρετικού, ον αγαπούν. Χαρακτηριστικός είναι ο λγ΄Αποστολικός, ο επιτάσσων όπως ξένοι κληρικοί χωρίς συστατικών μη γίνωνται δεκτοί εις κοινωνίαν. Όταν φέρουν συστατικά να εξετάζωνται εάν είναι «κήρυκες της ευσεβείας», ήτοι ορθόδοξοι, εάν δεν είναι να παρέχωνται αυτοίς τα προς συντήρησιν αναγκαία, αλλά να μη γίνωνται δεκτοί εις Εκκλησιαστικήν κοινωνίαν. Υπό το πρίσμα αυτό πρέπει να θεωρήσωμεν όλα τα αυστηρά μέτρα, τα οποία επιβάλλουν οι Κανόνες δια τας σχέσεις μετά των αιρετικών. Τα μέτρα ταύτα αφορούν εις την λατρείαν και την κοινωνικήν ζωήν. Ούτως απαγορεύεται το συνεύχεσθαι αιρετικοίς ή σχισματικοίς (λγ΄Λαοδ.) ή γενικώς ακοινωνήτοις, έστω και οίκοι, επί ποινή αφορισμού (ι΄Αποστ.). Επίσκοπος ή πρεσβύτερος ή διάκονος συνευξάμενος αιρετικοίς αφορίζεται, επιτρέψας δε εις αυτούς να ενεργήσουν τι ως κληρικοί καθαιρείται (με΄, μστ΄, ξε΄ ‘Αποστ., θ΄ Λαοδ.).[11] Απαγορεύεται ομοίως όπως οι αμετανόητοι αιρετικοί εισέρχωνται εις ορθόδοξον ναόν (στ΄Λαοδικ.) ή παρίστανται προσφερομένης της Θ.Ευχαριστίας (θ΄Τιμοθ. Αλεξ.). Οι Ορθόδοξοι δεν επιτρέπεται να εισέρχωνται εις κοιμητήρια ή μαρτύρια αιρετικών ένεκα ευχής (θ΄Λαοδ.).[12] Οι δε μεταβαίνοντες εις τάφους ψευδομαρτύρων αιρετικών αναθεματίζονται (λδ΄Λαοδ.).[13] Επίσης ορθόδοξοι λαϊκοί δεν λαμβάνουν ευλογίας αιρετικών διότι αύται είναι «αλογίαι» (λβ΄ Λαοδ.) ούτε συνεορτάζουν μεθ’ αιρετικών λαμβάνοντες και εορταστικά δώρα παρ’ αυτών (λζ΄Λαοδ.).

Οι αιρετικοί δεν θεωρούνται αξιόπιστοι υπό της Εκκλησίας διό και δεν δύνανται να εξετασθούν ως μάρτυρες κατά Επισκόπου (οε΄ Αποστ.) ούτε ως κατήγοροι κατά κληρικών (ρκθ΄Καρθαγ.)

Οι ορθόδοξοι δεν επιτρέπεται ωσαυτώς να συνάπτουν συγγενικάς σχέσεις μετά των αιρετικών. Ούτως δεν επιτρέπεται ο μεθ’ αιρετικών γάμος ως και ο μετά των αλλοθρήσκων (ιδ΄ Δ΄, οβ΄ ΣΤ΄, λα΄ Λαοδ., κα΄ Καρθαγ.).[14]

Τέλος είναι ανεπίτρεπτον όπως επίσκοποι και λοιποί κληρικοί συντάσσοντες διαθήκην καταλιμπάνουν την περιουσίαν των εις συγγενείς αιρετικούς ή δωρήσουν τι εις αυτούς εν ζωή (κβ΄Καρθαγ.). Επίσκοπος δε καταλιπών εκ της περιουσίας αυτού εις αιρετικούς ή εθνικούς συγγενείς αυτού αναθεματίζεται και μετά θάνατον (πα΄ Καρθ.).

Προς τα προληπτικά αυτά μέτρα έναντι των αιρετικών και σχισματικών η Εκκλησία δια των ποιμένων αυτής λαμβάνει και θετικά μέτρα επιστροφής των αιρετικών «τη ορθοδοξία και τη μερίδι των σωζομένων» (7ε΄ της ΣΤ΄). Η Εκκλησία έχει πάντοτε ανοικτήν την θύραν αυτής δια την επιστροφήν των αιρετικών υφ' ένα όρον, την εν μετανοία αποκήρυξιν της πλάνης και ομόθυμον αποδοχήν της Αληθείας.[15] Οι αιρετικοί προσερχόμενοι τη Εκκλησία δέον να αναθεματίσουν «πάσαν αίρεσιν, μη φρονούσαν, ως φρονεί η αγία του Θεού καθολική και αποστολική Εκκλησία» (ζ΄ της Β΄, ζ΄Λαοδ.).[16] Η ειλικρινής των πρόθεσις να προσέλθουν εις την Εκκλησίαν πιστούται και εκ της εγγράφου ομολογίας, ην δέον να υποβάλουν ότι αποδέχονται και αποφασίζουν «ακολουθείν εν πάσι δόγμασι της Καθολικής Εκκλησίας» (η΄της Α΄, Μ. Αθανασίου, προς Ρουφιανόν επίσκοπον, περί των αιρετικοίς κοινωνησάντων). Η δε κατήχησις των επιστρεφόντων αιρετικών δέον γίνεται «μετά πάσης επιμελείας» (η΄Λαοδ.) προ της εισόδου αυτών εις την Εκκλησίαν.

Προκειμένου μάλιστα η Εκκλησία να διευκολύνη την επιστροφήν των αιρετικών δέχεται εις ωρισμένας περιπτώσεις και υφ' ωρισμένους όρους όπως αναγνωρίση εις τους επιστρέφοντας ποιμένας των αιρετικών το αξίωμα αυτών (Μ. Αθανασίου, επιστ. προς Ρουφινιανόν επίσκοπον, ιβ΄Θεοφ., 7θ΄Καρθαγ., ριη΄Καρθ., ριθ΄Καρθ.)

---

[01]. «Τας των αιρετικών ζιζανίων επισποράς εν τη του Χριστού Εκκλησία ο πάμπονηρος καταβαλών, και ταύτας ορών τη μαχαίρα του Πνεύματος τεμνομένας προρρίζους, εφ' ετέραν ήλθε μεθοδείας οδόν, τη των σχισματικών μανία το του Χριστού σώμα μερίζειν επιχειρών...»(ιγ΄ ΑΒ΄).

[02]. Ομοίως διδάσκει και ο Άγ. Γρηγόριος Νύσσης ότι δια της αιρέσεως «μετάστασις γίνεται από της άνω Ιερουσαλήμ τουτέστιν από της του Θεού Εκκλησίας επί την σύγχυσιν ταύτην των δογμάτων» (κατά Ευνομίου, P.G., 45, 836 Α).

[03]. Πρβλ. και μστ΄Αποστ.

[04]. Πρβλ. τον ξη΄Αποστ.

[05]. Ως ορθώς παρατηρεί ο Ιερώνυμος Κοτσώνης εάν τα μυστήρια των ετεροδόξων εθεωρούντο ως καθ' εαυτά έγκυρα τούτο θα εσήμαινε δύο τινά : «Πρώτον, ότι δύναται να υπάρξη ελευθέρα μετά των ετεροδόξων επικοινωνία, και δη όχι μόνον όσον αφορά εις τα Μυστήρια, αλλά και εις τον λοιπόν εκκλησιαστικόν βίον, και επομένως και εν τη διδασκαλία και τω δόγματι. Δεύτερον δε, ότι η μετάδοσις της θείας χάριτος είναι δυνατή δια Μυστηρίων τελουμένων και εκτός της Εκκλησίας, όπερ οδηγεί εις ανατροπήν βασικωτάτου δια την Εκκλησίαν δόγματος» (Προβλήματα της Εκκλησιαστικής Οικονομίας, σελ. 186).

[06]. Κατά τον Ιερώνυμον Κοτσώνην: «Επειδή δε ουδεμία υπάρχει διάταξις, έστω και «κατ' οικονομίαν» αναγνωρίζουσα το Βάπτισμα των αιρετικών καθ' εαυτό, ως έγκυρον, έπεται ότι και «κατ' οικονομίαν» απορρίπτεται τούτο ως άκυρον» («Αιρετικών, βάπτισμα», εν Θ.Η.Ε., τ. 1ος, π. 1092).

[07]. Κατά τον ίδιον κανόνα του Μ. Βασιλείου οι παλαιοί ωνόμασαν «αιρέσεις μεν, τους παντελώς απερηγμένους, και κατ' αυτήν την πίστην απηλλοτριωμένους, σχίσματα δε, τους δι' αιτίας τινάς εκκλησιαστικάς, και ζητήματα ιάσιμα, προς αλλήλους διενεχθέντας· παρασυναγωγάς δε, τας συνάξεις τας παρά των ανυποτάκτων πρεσβυτέρων, ή επισκόπων, και παρά των απαιδεύτων λαών γινομένας...».

[08]. Πρβλ. και ξθ΄της Καρθγ. «περί του κηρύξαι ειρήνην και ενότητα, ης τινός χωρίς η των χριστανών σωτηρία καθίστασθαι ου δύναται». Ομόφωνος είναι εν προκειμένω η διδασκαλία των αγίων Πατέρων : Κατά τον αγ. Ειρηναίον : «Ανακρινεί δε τους τα σχίσματα εργαζομένους, κενούς όντας της του Θεού αγάπης, και το ίδιον λυσιτελές σκοπούντας αλλά μη την ένωσιν της εκκλησίας· και δια τας μικράς και τας υψούσας αιτίας το μέγα και ένδοξον σώμα του Χριστού τέμνοντας και διαιρούντας, και όσον το επ' αυτοίς αναιρούντας» διο και υπό των σχισματικών «ουδεμία τηλικαύτη δύναται κατόρθωσις γενέσθαι, ηλίκη του σχίσματος εστιν η βλάβη» (Έλεγχος ψευδων. γνώσεως, Δ΄, 33,7. ΒΕΠΕΣ,τ. 5, 155). Κατά δε τον ι. Χρυσόστομον οι παρ' αιρετικοίς και σχισματικοίς παρθενεύοντες ου μόνον δεν θα απολαύσωσιν αμοιβής τινός, «αλλά τη των πορνευόντων δίκη γεγόνασιν υπεύθυνοι» (προς Εφεσ. Ομιλ. ια΄

,§ 5). Πρβλ. και εις Φιλιππ., β΄ § 3. Κατά τον αγ. Ιγνάτιον Αντιοχείας «ει τις σχίζοντι ακολουθεί, βασιλείαν Θεού ου κληρονομεί» (προς Φιλαδελ., III, 3, ΒΕΠΕΣ, τ.2,277) και «Τέκνα ουν φωτός αληθείας, φεύγετε τον μερισμόν και τας κακοδιδασκαλίας» (Προς Φιλαδελ. II, 1, ενθ. ανωτ.). Πρβλ. και Πηδαλίου, σελ.26

[09]. ι' και ια' Καρθγ. Κατά τον Ν. Μίλας (σελ. 698): «Το σχίσμα διαιρείται εις δύο κατηγορίας, εις σχίσμα πίστεως και εις σχίσμα Εκκλησίας. Πίστεως μεν σχίσμα είναι ο χωρισμός από της καθολικής εκκλησίας ένεκα διαφόρου εκδοχής και αντιλήψεως αντικειμένων τινών της εκκλησιαστικής διδασκαλίας ήττον σπουδαίων, ή ωρισμένων και ευκόλως εξομαλυνομένων ζητημάτων. Σχίσμα δε εκκλησίας, είναι η άρνησις της υπακοής και ευπειθείας τη νομίμω εκκλησιαστική αρχή».

[10]. Πρβλ. λα΄Αποστ., ι΄Καρθ., ιγ΄, ιδ΄ και ιε΄της ΑΒ΄. Οι στ΄της Γαγγρ. και ια΄ Καρθ. επιβάλλουν την ποινήν του αναθέματος.

[11]. Πρβλ. Και Επιστ. Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως ια΄καθ' ον κληρικοί κοινωθέντες λόγω της κοινωνίας μεθ' αιρετικών και μετανοήσαντες, ουχ ιερουργούσιν, αλλ' εν ελλείψει ιερέως βαπτίζουσι, μεταδίδουσι των ηγιασμένων δώρων, ευλογούσι ύδωρ θεοφανείων, δίδουσι μοναχού σχήμα.

[12]. Έξ ανάγκης μόνον επιτρέπεται να εισέρχωνται εις κοιμητήρια κατεχόμενα υπό αιρετικών δια να ασπασθούν λείψανα αγίων (Νικηφ. Ομολ., Επιστ. ε΄εν :Ρ.Π.Σ., Δ΄,431 ε΄).

[13]. Επίσης εις Εκκλησίας ενθρονισθείσας υπό αιρετικών δέον να μη εισέρχωνται «το καθόλου» οι ορθόδοξοι θεωρούντες αυτάς ως «κοινούς οίκους» (Επιστολή Νικηφ. Ομολ. γ΄). Εν ανάγκη μόνον δύνανται να εισέρχωνται. Επιτρέπεται δε η τέλεσις της θ. λειτουργίας μόνον εν περιπτώσει επιστροφής του Ναού εις τους Ορθοδόξους και εφ' όσον τελεσθούν τα θυρανοίξια υπό «σεσωσμένου επισκόπου ή ιερέως …υποφαινομένης ευχής» (ενθ. ανωτ. δ΄).

[14]. Το συντρώγειν μεθ’ αιρετικών εκτός εάν απόσχουν της «αιρετικής κοινωνίας» απαγορεύεται ως και το συντρώγειν μετά κληρικών συμφαγόντων μεθ’ αιρετικών εκτός εάν επιστρέψουν «μετανοία αξιολόγω» (ενθ’ ανωτ., θ΄και ι΄).

[15]. Περί της συγκαταβάσεως ην επιδεικνύει η Εκκλησία έναντι των προσερχομένων αυτή πρώην αιρετικών βλ. και Ιερωνύμου Κοτσώνη, *Προβλήματα της Εκκλησιαστικής Οικονομίας,* σελ. 180-181.

[16]. Πρβλ. Επιστ. Νικηφ. Ομολ. ζ΄και στ΄ «Ομολογούντας ημαρτηκέναι και επιτιμηθέντας χρόνω τινί, ειθ’ ούτω δεχομένους παρά σεσωσμένου πρεσβυτέρου προσδεκτέον».

(«Η Ποιμαντική Διακονία κατά τους Ιερούς Κανόνας», εκδόσεις Άθως, 2003)

(Πηγή: "Ιερά Μητρόπολις Γλυφάδος")

Διαβάστε περισσότερα άρθρα του γέροντα πατώντας εδώ